

Katarzyna Żak

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Zarządzania
Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwem
katarzyna.zak@ue.katowice.pl

GREEN ECONOMY – W DRODZE DO NOWEGO GLOBALNEGO STANDARDU BIZNESOWEGO

Streszczenie: Niniejszy artykuł prezentuje koncepcję zielonej gospodarki jako alternatywy dla nieokiełznanego rozwoju globalnego biznesu. Pojęcie to wpisuje się w szerszą ideę zrównoważonego rozwoju, realizowanego zarówno w makro-, jak i mikroskali. Mimo wielu głosów poparcia, nierzadkie są głosy krytyczne, sugerujące, iż jest to tylko nowa moda. Choć oczywista jest długoterminowa tendencja dotycząca zmniejszania się ilości zasobów oraz wzrostu cen energii i surowców, jednak bezwzględny rachunek ekonomiczny i dążenie do zysku za wszelką cenę są w kontrze do kategorii sprawiedliwości wewnątrz- i międzygeneracyjnej czy troski o środowisko przyrodnicze, zwłaszcza w skali globalnej. Niemniej przykłady krajów skandynawskich są wzorcami do naśladowania dla innych krajów i społeczeństw w zakresie podążania w kierunku „nowego zielonego ładu”. W artykule wskazano główne determinanty rozwoju zielonej ekonomii oraz miarę umożliwiającą benchmarking w zakresie realizacji jej priorytetów.

Słowa kluczowe: zielona gospodarka, zrównoważony rozwój.

Wprowadzenie

Jeszcze kilkanaście lat temu ekologiczne postulaty postrzegane były przez wielki biznes jako niebezpieczne dla gospodarki. Dziś idea zielonej gospodarki coraz częściej wkomponowuje się w wymogi gospodarki rynkowej. Jednak pęd przedsiębiorców, szczególnie wielkich korporacji transnarodowych, w poszukiwaniu szybkich, łatwych i wysokich zysków odciska swoje piętno na środowisku naturalnym. W związku z tym rodzi się pytanie, czy bariera ekologiczna jest najtrudniejszą z tych, jakie musi pokonać rozwijająca się gospodarka? Czy jest możliwe pogodzenie interesów gospodarczych z ochroną środowiska naturalnego?

go przed postępującą degradacją? Czy zatem *green economy* to chwilowa moda i utopijna koncepcja, czy koncepcja warunkująca poprawę standardów zarówno w obszarze społecznym, jak i biznesowym?

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie idei zielonej gospodarki (*green economy*) jako (koniecznej) alternatywy dla nieokiełznanego rozwoju globalnego biznesu. Aby ta szlachetna idea była odbierana nie tylko jako chwilowa moda, wskazano jej zakorzenienie w teoriach ekonomicznych. Z kolei, aby móc ocenić postępy w zakresie realizacji głównych priorytetów *green economy*, wskazano miarę umożliwiającą dokonywanie takich ocen.

W artykule zastosowano metodę krytycznej analizy piśmiennictwa z wykorzystaniem i analizą różnych materiałów źródłowych.

1. Neoliberalizm *versus* zrównoważony rozwój

Idea zrównoważonego rozwoju często przeciwstawiana jest nurtowi neoliberalizmu w ekonomii. W klasycznym ujęciu neoliberalizm kojarzy się z działaniem tzw. niewidzialnej ręki rynku. Według klasyków tej koncepcji oznacza to m.in. afirmację zasad wolnego rynku, krytykę interwencjonizmu państwowego, ograniczenie sektora publicznego, konieczność zwiększenia swobody działalności gospodarczej oraz ograniczenie roli związków zawodowych, które swymi postulatami płacowymi często przyczyniają się do powiększania skali bezrobocia [Winiarski, Winiarska, 2006, s.133]¹. W opinii M. Friedmana można wskazać tylko jeden rodzaj społecznej odpowiedzialności ze strony świata biznesu – wykorzystywać swe zasoby i podejmować działalność w celu zwiększenia własnych zysków na tyle, na ile pozostaje to w zgodzie z regułami gry. Należy więc angażować się w otwartą i wolną konkurencję bez odstępstw i oszustw [Friedman, 1999, s. 260]. Podejście takie zyskało miano normatywnej koncepcji właścicieli. Neoliberalizm zakłada, że korzyść innych pojawia się po pierwsze, w wyniku świadomego i planowego działania kierownictwa firmy, ukierunkowanego na pomnażanie majątku właścicieli, po drugie – jako dobroczynny skutek działania firmy, polegający na tym, że firma nastawiona na zysk – zgodnie z „mechanizmem niewidzialnej ręki”, w sposób niezamierzony – przyczynia się do pomnażania dobrobytu materialnego społeczeństwa [Sternberg, 1998, s. 60-61].

Polityka neoliberalna, która towarzyszy procesom globalizacji, i która miała przyczynić do powiększenia powszechnego dobrobytu społecznego, nie spełniła

---

¹ Głównymi przedstawicielami neoliberalizmu gospodarczego są m.in. M. Friedman, F. Knight, G. Stigler oraz F. Hayek.

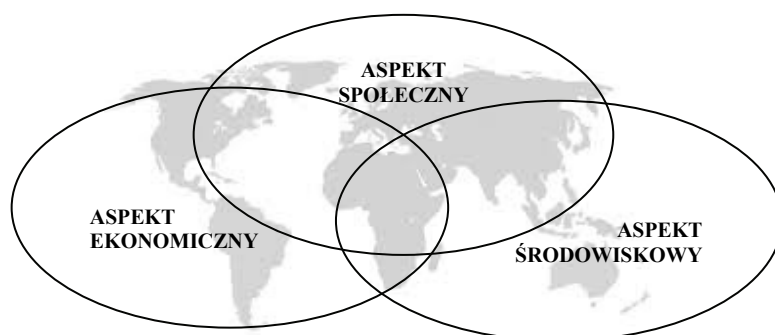
oczekiwań. Liberalizacja procesów transformacji kapitału w skali międzynarodowej w miejsce zakładanego wzrostu gospodarczego przyniosła osłabienie dynamiki rozwojowej, a wraz z nią pogłębienie się nierówności społeczno-gospodarczych, tak w układzie międzynarodowym, jak i na szczeblu krajowym. Luka między krajami bogatymi a biednymi nie ulega pomniejszeniu, wręcz przeciwnie, stale wzrasta. Powtarzają się uciążliwe kryzysy finansowe, ujawniając niespotykane dotychczas objawy i nieoczekiwane skutki [Ładyka, 2012, s. 21].

W opozycji do neoliberalizmu R.E. Freeman i W.M. Evan formułują dwójką krytykę koncepcji właścicieli. Po pierwsze, zauważają, że przyjęcie egoizmu jako motywu działań gospodarczych prowadzi do traktowania innych jako środka do celu; po drugie, uznają oni przedstawiony opis działania firmy za niegwarantujący dostatecznych korzyści dla innych niż właściciele podmiotów związanych z firmą (określanych przez nich mianem interesariuszy) [Evan, Freeman, 1999, s. 267-269]. R.E. Freeman i W.M. Evan zauważają, że grono osób, na jakie oddziałuje firma, jest znacznie szersze niż sami właściciele. Są to również inne osoby, organizacje, całe społeczeństwo. Efekty działania gospodarczego firmy dotyczą więc inne podmioty. Te efekty są często negatywne, a ich istnienie świadczy o tym, że firma nie liczy się z prawami innych i traktuje ich wyłącznie jako środek do celu, jakim jest zysk. Jest to moralnie niesłuszne. Zdaniem Evana i Freemana wszystkie osoby związane z firmą mają prawo do tego, by być traktowane jako mające swoje własne cele i interesy, a nie jedynie jako środki do celu, jaki chcą osiągnąć właściciele.

Poglądy Freemana i Evana stały się fundamentem nowej koncepcji, w której mamy do czynienia z koniecznością zapewnienia zgodnej koegzystencji i budowania trwałej równowagi między różnymi interesami jednostek, grup, organizacji, lokalnych i centralnych organów administracji. Podstawą tzw. kapitalizmu grup interesu jest przekonanie, że przedsiębiorstwo jest integralną częścią społeczeństwa, a nie jego oddzielną częścią, dążącą wyłącznie do realizacji celów ekonomicznych. Dlatego zgodnie z nowoczesnym paradygmatem zarządzania konieczne jest uwzględnienie zasad, propozycji i rozwiązań w zakresie podejmowania strategicznych i operacyjnych decyzji, których celem jest maksymalizacja korzyści dla właścicieli przedsiębiorstwa oraz innych interesariuszy, takich jak: klienci, pracownicy, dostawcy, wierzyciele, społeczności lokalne oraz społeczeństwa.

Krytyka neoliberalizmu oraz upowszechnienie się przekonania, że przedsiębiorstwa i menedżerowie, którzy nimi zarządzają, powinni uwzględnić w swoich działaniach dobro całego społeczeństwa, by podporządkowali swe działania normom etycznym, ograniczając swój własny interes i władzę w razie, gdyby ich egzekwowanie godziło w dobro powszechne, stało się podstawą do powstania

koncepcji zrównoważonego rozwoju oraz społecznej odpowiedzialności biznesu. Ogólna definicja określa zrównoważony rozwój jako proces zmian społecznych, gospodarczych i środowiskowych, który zapewnia równowagę pomiędzy zyskami i kosztami rozwoju, i to w perspektywie przyszłych pokoleń, czyli jest „odzwierciedleniem polityki i strategii ciągłego rozwoju gospodarczego i społecznego bez szkody dla środowiska i zasobów naturalnych, od których jakości zależy kontynuowanie działalności człowieka i dalszy rozwój” (rysunek 1) [Grudzewski i. in., 2010, s. 271 i dalsze].

Rys. 1. Elementy zrównoważonego rozwoju

Źródło: Oprac. na podstawie: Grudzewski i in. [2010, s. 271].

Trzy zasadnicze elementy zrównoważonego rozwoju odnoszą się – w skali mikroekonomicznej – także do działalności przedsiębiorstw. Zrównoważony rozwój przedsiębiorstw jest rozumiany w tym przypadku jako proces równoważenia celów ekonomicznych, ekologicznych oraz społecznych [Grudzewski i in., 2010, s. 300]. Oznacza to, że jednym z podstawowych założeń społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw jest połączenie celu działalności korporacji (rozwój, wzrost wartości i długookresowe zyski) ze świadomymi działaniami mającymi na celu przestrzeganie podstawowych zasad ekonomicznych, społecznych i środowiskowych. Przedsiębiorstwa zdają sobie sprawę z tego, że w celu osiągnięcia sukcesu w warunkach dzisiejszej globalnej konkurencji nie wystarczy być konkurencyjnym ekonomicznie, ale trzeba stawać się coraz bardziej aktywnym w obszarach, które jeszcze do niedawna nie były przedmiotem zainteresowania większości społeczeństw. Korporacje dążą do przedstawienia procesów globalizacji w pozytywnych aspektach, pokazując jednocześnie, iż w obszarze podstawowych celów ich aktywności mieszczą się działania ekologiczne i społeczne. Coraz częściej też aspekty te wpływają na decyzje klientów, którzy

sięgają po produkty danej korporacji [Haliżak, Kuźniar, Simonides, 2004, s. 283-291]. Wiele przedsiębiorstw (Nike, Reebok, Shell, Timberland), zdając sobie sprawę ze znaczenia problematyki zrównoważonego rozwoju przedstawia raporty i wdraża wewnętrzne kodeksy postępowania, które dokumentują podejmowane inicjatywy w zakresie ochrony środowiska i na rzecz społeczności lokalnych, a jednocześnie stanowią formę dialogu ze społeczeństwem.

Trzeba dodać, że raportowanie społeczne wzbudza kontrowersje i można spotkać się zarówno z argumentami zachęcającymi do raportowania, jak i odwołującymi od jego stosowania (tabela 1).

Tabela 1. Argumenty za raportowaniem i przeciw raportowaniu społecznemu

Argumenty za	Argumenty przeciw
<ul style="list-style-type: none"> – Zwraca uwagę na otaczające firmę problemy społeczne, – Przyciąga ambitnych i wysokokwalifikowanych pracowników, – Wspiera firmę w dialogu z otoczeniem, ukazując wymierne rezultaty jej zaangażowania, – Ułatwia sprostanie przyszłym wymogom regulacyjnym związanym z ochroną środowiska, – Wspiera wewnętrzne procesy zarządzania odpowiedzialnością, pobudzając do konstruktywnych zmian oraz motywując pracowników do osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych firmy, – Stanowi element komunikacji z otoczeniem i poszczególnymi grupami interesariuszy, – Daje możliwość porównania z innymi firmami w danej branży, – Zwiększa przejrzystość funkcjonowania firmy, a tym samym ma wpływ na wzrost wiarygodności i zaufania społecznego, – Umożliwia budowanie przejrzystych i trwałych relacji z interesariuszami, a tym samym ma wpływ na poprawę wizerunku firmy oraz tworzenie odpowiednich warunków do sukcesu firmy w długim okresie. 	<ul style="list-style-type: none"> – Przygotowanie informacji z obszaru społecznej odpowiedzialności jest pracochłonne i wymaga ponoszenia znacznych kosztów, – Informacje prezentowane przez firmę są trudne do zweryfikowania, – Brak porównywalności z wynikami innych przedsiębiorstw, – Brak mechanizmów otrzymywania informacji zwrotnych, – Firmy raportują mało znaczące zagadnienia z zakresu swojego funkcjonowania, a pomijają ważne dla oceny realizacji działań z obszaru społecznej odpowiedzialności, – Podmioty prezentują wyłącznie osiągnięcia, – Przy braku weryfikacji zewnętrznej prezentowane informacje pełnią jedynie rolę marketingową, – Prezentowanie tylko wybranych informacji z tego obszaru może przynieść firmie więcej szkody niż pożytku, czyniąc ją niewiarygodną dla klientów i inwestorów, budząc cynizm kadry kierowniczej i wywołując zniechęcenie pracowników, – Publikowanie informacji na temat niekorzystnych wyników bądź zbyt szczegółowych może przyczynić się do utraty pozycji konkurencyjnej.

Źródło: Oprac. na podstawie: Nakonieczna [2008, s. 119-120]; Roszkowska [2011, s. 90-97].

Zdaniem B. Poskrobko zrównoważony rozwój (zwany także ekorozwojem) to taki sposób prowadzenia działalności gospodarczej, kształtowania i wykorzystywania potencjału środowiska i taka organizacja życia społecznego, które zapewniają dynamiczny rozwój jakościowy nowych procesów produkcyjnych systemów zarządzania, trwałość użytkowania zasobów przyrodniczych oraz poprawę, a następnie zachowanie wysokiej jakości życia [Prokobko, 1998, s. 12].

2. *Green economy* – konceptualizacja problemu

Określenie *green economy* (zielona gospodarka) po raz pierwszy pojawiło się w 1989 r. w pracy D. Pearce, A. Markandya i E. Barbiera *Blueprint for a Green Economy* – raporcie przygotowanym dla brytyjskiego rządu, który poruszał kwestie związane z rolą ekonomii we wzmacnianiu polityki ekologicznej i zrównoważonego rozwoju [Pearce, Markandya, Barbier, 1989]. W kolejnych latach problematyka zielonej gospodarki pojawiała się głównie w agendach ONZ, na forum OECD, programach środowiskowych Unii Europejskiej, a w 2012 r. była motywem przewodnim Szczytu Ziemi, który odbył się w Rio de Janeiro (Rio+20). Obecnie można ją postrzegać jako próbę pragmatycznego sposobu realizowania zrównoważonego rozwoju [*Green growth. Resorce and resilience*, 2012].

Trudno byłoby wskazać jedną powszechnie akceptowaną definicję *green economy*. Najczęściej pojęcie to pojawia się w kontekście [Ryszewska, 2013, s. 45 i dalsze]:

- kierunku transformacji gospodarki i całego systemu gospodarka-społeczeństwo-środowisko (etyczny, odpowiedzialny, oparty na szacunku dla planety i człowieka),
- procesu zmian cywilizacyjnych koniecznych ze względu na przekroczenie granic planety,
- modelu pożądanego w procesie równoważenia rozwoju, łączącego aspekty ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
- alternatywy dla *brown economy*,
- konkretnego celu bieżącej polityki ekologicznej i ekologicznej modernizacji,
- rezultatu zielonego wzrostu.

Można więc powiedzieć, że zielona gospodarka to taka gospodarka, która wpływa na wzrost dobrobytu ludzi i równości społecznej, jednocześnie redukując zagrożenia środowiska naturalnego i niedobór zasobów naturalnych. *Green economy* powinna być niskowęglowa, zasobooszczędna i służyć „włączeniu społecznemu”, a wzrost dochodów i zatrudnienia powinien być osiąganym przez:

- prowadzenie inwestycji (publicznych i prywatnych) prowadzących do redukcji CO₂ i innych zanieczyszczeń,
- zwiększanie efektywności korzystania z energii i zasobów,
- zapobieganie stratom w bioróżnorodności i usługach ekosystemowych.

Upowszechnienie się koncepcji zielonej gospodarki można upatrywać w kilku powiązanych ze sobą czynnikach i występujących w ich ramach trendów: demograficznym, społeczno-kulturowym oraz przyrodniczym i technologicznym (tabela 2).

Tabela 2. Determinanty rozwoju koncepcji *green economy*

Rodzaj czynnika	Główne trendy
Czynniki demograficzne	<ul style="list-style-type: none"> – Przewiduje się, że liczna ludności, szacowana obecnie na 7 mld, będzie nadal rosnąć i w połowie XXI w. będzie wynosiła 9,3 mld. – W krajach wysokorozwiniętych tempo wzrostu ludności spowolni się lub ustabilizuje się na obecnym poziomie. – Prognozuje się eksplozję demograficzną w Afryce Subsaharyjskiej (szacowany wzrost dwukrotny), Indiach (wzrost 30-40%), które staną się najludniejszym krajem świata, oraz w innych regionach Azji i Ameryki Łacińskiej. W Chinach nastąpi stabilizacja lub niewielki spadek liczby ludności.
Czynniki społeczno-kulturowe	<ul style="list-style-type: none"> – Dążenie do dobrobytu materialnego: kształtowanie się nowych wzorców konsumpcji, systemów wartości, form spędzania wolnego czasu, oczekiwań co do przyszłości. – Dążenie do dobrostanu, szczęścia, długiego życia w dobrym zdrowiu, bezpieczeństwa ekologicznego.
Czynniki przyrodnicze	<ul style="list-style-type: none"> – Rosnące zużycie pierwotnych zasobów naturalnych. – Deficyt niektórych kluczowych zasobów (np. woda, areal ziem uprawnych). – Wzrost emisji zanieczyszczeń powietrza, wód i gleb, co nieuchronnie pociąga za sobą zagrożenia dla zdrowia oraz problemy w produkcji żywności.
Czynniki technologiczne	<p>Podtrzymywanie rozwoju poprzez wykorzystywane obecnie technologie nieuchronnie wiąże się ze wzrostem kosztów produkcji (np. ceny surowców energetycznych wzrosły od 1990 r. od trzech razy – węgiel, do czterech i pół razy – ropa naftowa, gaz), w znacznej mierze wynikającym z kosztów poszukiwania i wydobywania zasobów nowych trudnodostępnych lokalizacjach i konieczności powiększania arealu ziem uprawnych poprzez wylesiania i sztuczne nawadnianie.</p>

Źródło: Oprac. na podstawie: [www 1].

Jednym z najistotniejszych czynników determinujących rozwój w skali globalnej w XXI w. są zmiany demograficzne, polegające na gwałtownym wzroście liczby ludności, szczególnie w Afryce, Azji i Ameryce Łacińskiej. Zmianom ilościowym towarzyszą zmiany społeczno-kulturowe związane z zwiększającymi się aspiracjami konsumpcyjnymi. Te z kolei przekładają się na wzrastającą presję na środowisko przyrodnicze, co w konsekwencji często prowadzi do nieracjonalnego korzystania z zasobów naturalnych i emisji zanieczyszczeń. Ta destrukcyjna działalność powoduje zagrożenia dla zdrowia oraz problemy w produkcji żywności. Duże nadzieje są związane z rozwojem i wdrażaniem nowych technologii. Nietrudno zauważyć, że dotychczas w związku z postępem technicznym, a zwłaszcza z kilkoma przełomowymi technologiami (np. silnik elektryczny, masowa produkcja-taśma produkcyjna, ICT) zachodziły zmiany o wręcz rewolucyjnym charakterze dla rozwoju ludzkiej cywilizacji. Jednak mimo ich pozytywnego wkładu do rozwoju, można dostrzec coraz wyraźniej także ich destrukcyjny wpływ na środowisko przyrodnicze, bezpieczeństwo, zdrowie, funkcjonowanie społeczeństw, kulturę i jej dziedzictwo. W niespotykanym dotąd tempie zanika różnorodność etniczna, językowa, giną gatunki roślin i zwierząt. W tym kontekście, promując zrównoważony rozwój, decydujemy się na działania pozwalające przyszłym pokoleniom zachować dostęp do zasobów,

aby mogły one zaspokajać swoje potrzeby w stopniu nie mniejszym, niż mogą to robić dzisiejsze generacje. Opowiadając się za zrównoważonym rozwojem i promocją *green economy*, popieramy dostęp do zasobów widziany w kategoriach międzygeneracyjnej i globalnej (międzyregionalnej) sprawiedliwości.

3. Indeks Zielonej Gospodarki (IZG) – narzędzie pomiaru zaawansowania transformacji w stronę zielonej gospodarki

Postęp w realizacji celów zielonej gospodarki najczęściej prezentowany jest w różnego rodzaju raportach organizacji międzynarodowych. Często jednak oceny te dotyczą oddzielnych obszarów, takich jak: zmiany klimatyczne, katastrofy i konflikty, zarządzanie ekosystemem, nadzór nad środowiskiem naturalnym, gospodarka substancjami szkodliwymi i odpadami, a także efektywności wykorzystania zasobów oraz polityka zrównoważonej konsumpcji i produkcji [www.unep.org]².

Inną propozycją oceny postępów realizacji priorytetów zielonej gospodarki jest syntetyczny wskaźnik zielonej gospodarki (IZG). Jest to narzędzie pozwalające na stworzenie rankingu krajów w odniesieniu do celów i wymogów zielonej gospodarki. Wskaźnik ten pozwala porównywać kraje, łączyć je w grupy o podobnym poziomie zaawansowania oraz dopasowywać odrębne, przystające do poszczególnych grup krajów programy działania.

Kluczowym elementem konstrukcji tego wskaźnika jest procedura doboru zmiennych (wskaźników cząstkowych) charakteryzujących *green economy*. Wskaźniki zielonej gospodarki mają specyficzny charakter, gdyż muszą wyrażać i odzwierciedlać kilka sfer życia ludzi – gospodarczą, społeczną i środowiskową, pokazywać powiązania między nimi, a jednocześnie proporcjonalnie i reprezentatywnie uwzględniać podstawowe aspekty „zazielenienia” gospodarki. Wśród wskaźników znalazły się również wskaźniki „starej” gospodarki (np. PKB), dlatego, że mierzony jest proces przechodzenia z *brown* do *green economy*, czyli transformacja starego modelu w nowy³.

Ogólną koncepcję Indeksu Zielonej Gospodarki przedstawia rysunek 2.

---

² Charakterystyka i ocena realizacji zadań dla tych sześciu obszarów znajduje się m. in. w dokumencie „Programme. Performance – Report 2012-2013” United Nations Environment Programme.

³ Wskaźniki szczegółowe zawarte w IZG odnoszą się do podstawowych wskaźników zrównoważonego rozwoju, publikowany przez Eurostat, ONZ, OECD i GUS oraz proponowanych wspólnie przez organizacje międzynarodowe do mierzenia zielonej gospodarki.

Ekosystemy, kapitał naturalny	0,14	→	I N D E K S Z I E L O N E J G O S P O D A R K I
Zmiana w obszarze lasów i innych terenów leśnych	0,55		
Występowanie pospolitych ptaków	0,45		
Emisje, zanieczyszczenia, odpady	0,15	→	
Emisja gazów cieplarnianych / osobę	0,31		
Ilość wytwarzanych odpadów niebezpiecznych / osobę	0,37		
Tlenek siarki (SO ₂) / osobę	0,32		
Zużycie zasobów	0,15	→	
Zużycie energii pierwotnej/ osobę	0,49		
Produktywność zasobów	0,51		
Ubóstwo i nierówności społeczne	0,14	→	
Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	0,40		
Współcz. Giniego ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji	0,31		
Subiektywny dobrostan	0,29		
Gospodarka	0,15	→	
Stopa bezrobocia	0,36		
Produkt krajowy brutto	0,30		
Konkurencyjność	0,34		
Polityka i strategie środowiskowe	0,13	→	
Udział podatków środowisk. w całk. przychod. podatk.	0,26		
Zielone zamówienia publiczne	0,24		
Wydatki publiczne na B+R dot. środowiska	0,26		
Powierzchnia obszarów chronionych	0,24		
Sektory zielonej gospodarki	0,14	→	
Ekologiczne/zrównoważone rolnictwo	0,26		
Produkcja energii odnawialnej	0,26		
Recykling	0,26		
Zielone patenty / osobę	0,22		

Rys. 2. Główne obszary i wskaźniki cząstkowe IZG

Źródło: Oprac. na podstawie: Ryszewska [2013].

Zgodnie z rysunkiem 2 wagi nadawane są zarówno poszczególnym obszarom, które zostały uwzględnione w IZG, jak i miernikom cząstkowym, które dobrano dla tych obszarów. Zarówno suma wag poszczególnych głównych obszarów IZG, jak i suma wag mierników cząstkowych w ramach danego obszaru musi wynosić 1. Do otrzymania indeksu w obszarach i indeksu syntetycznego wykorzystano wzór [Ryszewska, 2013, s. 82]:

$$IZG = \sum_{j=1}^m w_j^o \left(\sum_{o=1}^{z_j} (w_{jo}^w * x_{jol}^u) \right)$$

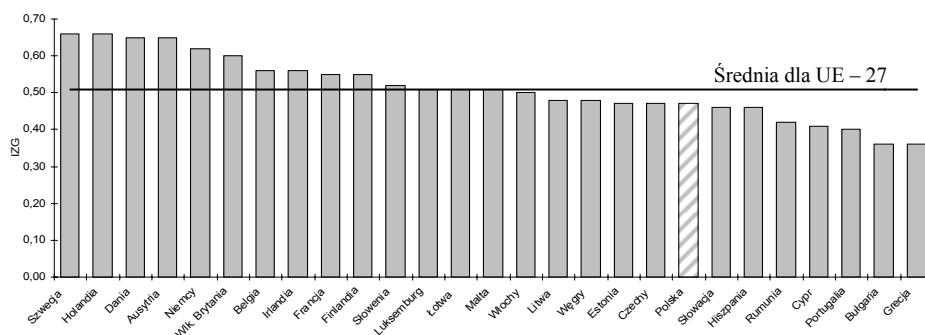
gdzie:

x_{jol}^u – zunitaryzowana wartość wskaźnika z numerem o (numer wskaźnika w ramach obszaru) w obszarze j dla kraju l ; $x_{jol}^u \in [0,1]$,

w_{jo}^w – waga cząstkowa wskaźnika z numerem o (numer wskaźnika w ramach obszaru) w obszarze j ,

w_j^o – waga cząstkowa obszaru $j = 1, 2, \dots, m$; gdzie $m = 7$ obszarów $l = 1, 2, \dots, r$; gdzie $r = 27$ krajów, $o = 1, 2, \dots, z_j$; z_j – liczba wskaźników w obszarze j ($j = 1, 2, \dots, m$; gdzie $m = 7$ obszarów), do którego należy dany wskaźnik.

Opierając się na przedstawionej formule IZG, wyznaczono wartość tego wskaźnika dla 27 krajów Unii Europejskiej (rysunek 3).

Rys. 3. Wartość Indeksu Zielonej Gospodarki dla UE – 27, 2012 r.

Źródło: Oprac. na podstawie: Ryszewska [2013].

Zgodnie z uzyskanymi wartościami IZG kraje Unii Europejskiej można podzielić na trzy zasadnicze grupy. Grupa I, która obejmuje takie kraje jak: Szwecja, Holandia, Dania, Austria, Niemcy, Wielka Brytania, Belgia, Irlandia, Francja, Finlandia. Są to kraje, które wiodą prym pod względem prowadzenia polityki i związanych z tym działań w zakresie wdrażania *green economy*. Grupa II to takie kraje, jak: Słowenia, Luksemburg, Łotwa, Malta, Włochy, Litwa, Węgry, Estonia, Czechy, Polska, Słowacja, Hiszpania. W tych krajach wartość IZG nieco przekracza wartość średnią dla UE-27 lub jest nieco poniżej tej średniej. Są to kraje, w których prowadzone są działania na rzecz przekształcenia *brown economy* w *green economy*, jednak nie osiągają jeszcze takich rezultatów jak liderzy. W grupie tej znajduje się także Polska, której IZG kształtuje się nieco poniżej wartości średniej dla UE-27 i wynosi – 0,47. Ten niski poziom wskaźnika jest związany przede wszystkim z tym, że polska gospodarka wciąż

przechodzi transformację i „goni” gospodarki państw zachodnioeuropejskich. W podobnej sytuacji są także takie kraje, jak: Litwa, Węgry, Estonia, Słowacja i Czechy. Nie bez znaczenia są także kwestie mentalne, związane z kształtowaniem proekologicznych postaw społecznych. Do Grupy III zaliczamy takie kraje, jak: Rumunia, Cypr, Portugalia, Bułgaria, Grecja. Wartość IZG w tych krajach przyjmuje wartości zdecydowanie poniżej średniej wartości dla UE-27, przy czym przyczyny takiej sytuacji mogą być różne, np. Grecja – kryzys gospodarczy, Rumunia i Bułgaria – relatywnie krótki czas transformacji. Są to kraje, które mają zdecydowanie najwięcej do nadrobienia w zakresie „zazielenienia” ich gospodarki.

Podsumowanie

Przejście na zieloną i zasobooszczędną gospodarkę jest powodowane głównie długoterminową globalną tendencją dotyczącą zmniejszania się ilości zasobów oraz wzrostu cen energii i surowców. Z wielu doświadczeń wynika, że proekologiczna produkcja nie jest naturalnym kierunkiem rozwoju biznesu, podobnie zresztą jak przestrzeganie wysokich standardów etycznych wobec pracowników i społeczeństwa. Można wręcz zaryzykować stwierdzenie, że bezwzględny rachunek ekonomiczny i dążenie do zysku za wszelką cenę są w kontrze do kategorii sprawiedliwości wewnątrz- i międzygeneracyjnej czy troski o środowisko przyrodnicze, zwłaszcza w skali globalnej.

Przykłady takich krajów jak np. Szwecja, Holandia, Dania, Niemcy czy Finlandia są wzorcami do naśladowania dla innych krajów i społeczeństw w zakresie podążania w kierunku „nowego zielonego ładu”. Aby zmierzyć się z tymi wyzwaniem, wprowadza się szereg polityk i strategii mających na celu wspieranie przejścia z *brown economy* na *green economy*. Niemniej trudno oczekiwać powszechnej akceptacji tego trendu, gdyż koszty wprowadzanych nowych rozwiązań są (obecnie) bardzo wysokie, a działania na rzecz ekonomii umiaru i ograniczania wręcz niemożliwe do zaakceptowania przez społeczeństwa, które do tej pory były podporządkowane presji ilościowego wzrostu konsumpcji i PKB.

Literatura

Evan W.E., Freeman R.E. (1999), *Teoria nowoczesnej korporacji oparta na koncepcji „udziałowców zewnętrznych”: kapitalizm kantowski*, [w:] G.D. Chryssides, J. Kaler, *Wprowadzenie do etyki biznesu*, PWN, Warszawa.

- Friedman M. (1999), *Spoleczna odpowiedzialność biznesu to zwiększanie zysków*, [w:] G.D. Chryssides, J. Kaler, *Wprowadzenie do etyki biznesu*, PWN, Warszawa.
- Green growth. Resource and Resilience*, UNESCAP, ADB, UNEP 2012.
- Grudzewski W.M., Hejduk I.K., Sankowska A., Wańtuchowicz M. (2010), *Sustainability w biznesie czyli przedsiębiorstwo przyszłości. Zmiany paradygmatów i koncepcji zarządzania*, Poltex, Warszawa.
- Haliżak E., Kuźniar R., Simonides J. (red.) (2004), *Globalizacja a stosunki międzynarodowe*, Oficyna Wyd. BRANTA, Bydgoszcz.
- Ładyka S. (2012), *Liberalizm czy neoliberalizm w polityce gospodarczej państwa*, [w:] U. Mrzygłód (red.), *Wyzwania gospodarki globalnej*. Prace i Materiały Instytutu Handlu Zagranicznego Uniwersytetu Gdańskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Sopot, nr 31/2.
- Nakonieczna J. (2008), *Spoleczna odpowiedzialność przedsiębiorstw międzynarodowych*, Difin, Warszawa.
- Pearce D., Markandya A., Barbier E. (1989), *Blueprint for a Green Economy*, Report for the Government of the United Kingdom.
- Programme. Performance – Report 2012-2013*, United Nations Environment Programme, www.unep.org
- Prokobko B. (1998), *Kształtowanie polityki ekorozwoju*, [w:] B. Prokobko (red.), *Sterowanie ekorozwojem*. Tom II, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok.
- Roszkowska P. (2011), *Rewolucja w raportowaniu biznesowym. Interesariusze, konkurencyjność, społeczna odpowiedzialność*, Difin, Warszawa.
- Ryszewska B. (2013), *Zielona gospodarka – teoretyczne podstawy koncepcji i pomiar jej wdrażania w Unii Europejskiej*, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wrocław.
- Sternberg E. (1998), *Czysty biznes. Etyka biznesu w działaniu*. WN PWN, Warszawa.
- Winiarski B., Winiarska F. (2006), *Druga połowa XX stulecia. Polityka gospodarcza w podzielonym świecie*, [w:] B. Winiarski, *Polityka gospodarcza*. PWN, Warszawa.
- [www 1] www.un.org.

GREEN ECONOMY – ON THE WAY TO A NEW GLOBAL STANDARD FOR BUSINESS

Summary: This article presents the concept of a green economy as an alternative to unbridled development of global business. This concept is part of a broader concept of sustainable development, implemented in both macro and micro scale. Despite the many voices of support there are criticisms, suggesting that this is just a new fad. For this reason, the article highlights the main determinants of the development of the green economy and the rate which allows for benchmarking of the implementation of its priorities.

Keywords: green economy, sustainable development.